

Redaktör: Toivo Jokkala, 08-522 456 69, kulturen@arbetaren.se

Syrienkrigets rötter i tecknad serieform

Seriejournalistik, det vill säga att berätta journalistiskt i tecknad serie-tappning, är ömsom hajpat, ömsom kritiserat för krocken mellan subjektivt formspråk och föregivet allmängiltig rapportering. Några av de mest lyckade exemplen är intressant nog berättelser om krig och konflikter, med Joe Saccos seriereportageböcker om Balkan och Palestina i spetsen.

På nätet finns nu ett tecknat kortreportage om kriget i Syrien av Audrey Quinn

Syria's Climate Conflict, av Audrey Quinn och Jackie Roche.

och Jackie Roche, *Syria's Climate Conflict*. Som framgår av titeln fokuserar det på en viktig, men hos oss föga uppmärksammad, faktor bakom den väpnade konflikten, nämligen den fruktansvärda torka som Syrien drabbades av mellan 2006 och 2011.

Med den korrupta regimens hantering blev den ännu ett dödligt vapen mot den fattigaste och mest utsatta delen av befolkningen.

upworthy.com/trying-to-follow-what-is-going-on-in-syria-and-why-this-comic-will-get-you-there-in-5-minutes är adressen.

En argentinsk pärla

Ibland – ja i och för sig rätt ofta, när man väl tänker på saken – beklagar man att man föddes i den tid man föddes i.

1940 skrev argentinarerna Adolfo Bioy Casares, kompis till den i Sverige mer kände Jorge Luis Borges, boken *Morels uppfinning*, och nu har Modernista gett ut den i nyutgåva på svenska, i Lasse Söderbergs översättning.

En riktigt fascinerande kortroman som nog hade gjort ett ännu starkare intryck om inte tre kvarts sekel av fantasy och science fiction hade hunnit

När motstånd inte ens känns

[BOK] Fabriksliv

Eric Pettersson
Eskaton, 2015

I **ERIC PETERSSONS DEBUT**, kortromanen *Fabriksliv*, följer läsaren en anonym jagberättare som redogör för livet på en fabrik. Pettersson vill frammana en känsla av monotonitet för att beskriva fabrikstillvarons helvete. Det kan låta så här:

”Borra, fräsa, kapa, skruva, böja, skrapa, hamra, blåsa, packa. Repetera. Tänk inte på det. Borra, fräsa, kapa. Automatiska rörelser, mönster, kroppen lär sig. Skruva, böja, skrapa. Tänk inte på det. Repetera. Hamra, blåsa, packa.”

Vad som produceras förklaras inte. Inte heller var det utspelar sig i. Men det är uppenbart att det äger rum i västvärlden under den globaliserade senkapitalismen där produktionen inom den toppmoderna industrin huvudsakligen är robotiserad. Genom att anonymisera och avlägsna detaljer blir berättelsen allmängiltig, men den förlorar också något i lyster och vardagsförankring.

Trots denna riktning bort från detaljer kan jag känna igen mig i Eric Petterssons beskrivning av arbetsköparens övervakning, konsulternas nyspråk, hur arbetet äter sig in i livet som helhet och uppmaningarna från cheferna om att göra en insats för företagets bästa, även om jag under mitt arbetsliv inte rört mig på fabriksgolvet utan inom postverket som brevbärare.

DET ÄR GENOMGÅENDE ett ensamt subjekt som talar, arbetskamrater finns dock och de passerar stundtals förbi, men något solidariskt kämpande arbetarkollektiv existerar inte. Något motstånd är inte längre möjligt inom den traditionella arbetarrörelsen. Det är bara genom en konsekvent vägran som tillvaron kan ändras, men berättaren stannar vid att fantisera om brytningen med lönearbetet och fabriken: ”När livet stagnerade, när fabrikslivet naglade fast det i betonggolvet. Det borde vara startpunkten för Nejet, men rädslan sätter stopp. Rädslan för att om jag säger Nej så rämnar allt. Det är den rädslan som är problemet. Det är inte rädslan för våldet och tyranniet som är vårt stora hinder utan rädslan för en ny början helt utan garantier.”

Eric Pettersson påminner bitvis om såväl den samtida poeten Johan Jönson som den så kallade hatsångaren Leon Larsson. Pettersson delar Jönsons svartsyn och rapportprosa, men också den formmässiga monotonin, dock med den väsentliga skillnaden att Pettersson inte låter sin skildring sidoställas med andra typer av texter. Det gör *Fabriksliv* mer enhetlig, på vissa sätt mindre intressant, men också mer tydlig i sitt ärende. Leon Larsson var en framstående och bästsäljande arbetarpoet i seklets början, mest berömd för debutboken *Hatets sånger* (1908) där han skaldade om sin destruktionslusta gentemot borgerligheten. Precis som Larsson drömmer jag i Fa-

Eric Pettersson skriver om hur all tid blir uppmätt av arbetet, hur det artificiella ljuset ska förinta kvällen och hur jobbet invaderar drömmarna.

Pär Thörn känner igen sig i hur arbetet i den globaliserade senkapitalismen äter sig in i livet som helhet. Bilden är inifrån FedEx i Los Angeles, USA.

briksliv om hur fabriken i sig (och som representant för lönearbetet) ska brinna: ”Jag drömmer om att fabriken en dag ska stå i lågor. Jag drömmer om eld. Om lågor ända upp i skyn! Om betongväggar som spricker och rasar samman.”

UNDERGÅNGEN OCH FÖRSTÖRELSEN har ett självändamål för de båda författarna. Men det finns väsentliga skillnader: Medan Leon Larsson skrev utifrån det tidiga 1900-talets hoppfullhet rörande socialismen, skriver Eric Pettersson utifrån reaktionen i det tidiga tvåtusentalet. För Larsson skulle socialismen oundvikligen resa sig ur eldhavet. För rapportören i *Fabriksliv* finns det inte någon sådan möjlighet: ”Hopp, motstånd, liv – allt är utplånat.”

Prosafragmenten i boken är uppdelade i sektioner uppkal-

lade efter de fyra årstiderna. Detta betonar tiden och dess rörelse. Utöver att vara en fabrikskildring är det också en bok om tid. Eric Pettersson skriver om hur all tid blir uppmätt av arbetet, hur det artificiella ljuset ska förinta kvällen och hur jobbet invaderar drömmarna och koloniserar tillvarons minsta beståndsdelar. Jag tänker på konsteoretikern Jonathan Crary som i sin bok *24/7 – Late capitalism and the ends of sleep* (2013) argumenterar för att kapitalismen och moderniteten syftar till att skapa en evig dag, ett evigt nu, där sömnen är den enda resten av ett förmoderat jordbrukssamhälle i en ständigt närvarande naturvidrig totalkapitalism.

Tidens cirkulära rörelse bryts emellertid i de sista styckena, då en stor del av arbetslaget varslas. Ur ett estetiskt perspektiv är detta måhända ett problem, eftersom den oändliga